

Ihmisen kasvat¹⁾

Kari E. Turunen, Ihmisen kasvat¹⁾. Atena kustannus Oy Jyväskylä 1988, 223 s.

On asioita, joista on tärkeää kirjoittaa kirjoja. On kirjoja, jotka käsittelevät tärkeitä asioita, jotka vieläpä koskettavat monia meistä. Kari E. Turunen kirjan ansio on siinä, että hän kirjoittaa tärkeistä asioista, jotka koskettavat meitä kaikkia. Kirjan takakannessa luvataan, että kirjassa pyritään avaamaan uusi näkökulma ihmiseen, ihmisen kehitykseen ja kasvatukseen. Tämä synnyttää odotuksia.

Kari E. Turunen on filosofi ja psykologi koulutukseltaan. Psykologina häneltä odottaisi uusia tutkimustuloksia ihmisen kehityksestä ja kasvatuksesta. Filosofina taas selkeää ja syvälle paneutuvaa analyysia ihmisestä. Jos kirjaa tarkastelee psykologian näkökulmasta siitä puuttuu sekä empiirinen että teoreettinen kiinnostavuus. Jos taas kirjaa tarkastelee käytännön oppaana kasvatuksesta, sen anti on kovin yleisellä tasolla. Jos se on Turusen huolestunut pohdiskele kasvatuksen nykytilasta ja tehtävistä, niin kirja on aivan liian pitkä ja pitkästyttävä yleisönosastokirjoitus — teksti on veltoa ja jutustelemaa — ehkä luentona kiinnostavampaa. Tällaisena Turunen kirja on kutakuinkin persoonaton ja mitään sanomaton, ainakin muille kuin hengenheimolaisille.

Mutta ehkä Turunen ei haluaakaan täyttää kirjalle asettamiani odotuksia. Kirjansa avausluvussa *Sisäinen näkökulma ihmiseen* Turunen jakaa tiedon jatkumolle, jonka toisessa päässä on *informaattinen* tieto ja toisessa *prosessuaalinen* tieto. Näistä ensimmäinen on tietoa, joka ei vaadi omaksujaltaan mitään erityistä persoonallista muutosta tai kehitystä. Prosessuaalinen tieto puolestaan liittyy ihmisen sisäisiin reaktioihin, esimerkkinä tällaisesta tiedosta on psykodynaaminen tieto (ja erityi-

sesti Freudin psykoanalyysin omaksuminen, mikä edellyttää sen soveltajalta asetumista itse-analyysiin.) Turunen pyrkii omassa teoksessaan johdattamaan kyseiseen prosessuaaliseen tietoon *fenomenologisen* (tai kuten Turunen ehdottaa suomalaisemmalla termillä: hahmollisen) metodin avulla. Tällaisen metodin tulisi Turusen mukaan tuottaa *aitoa tietoa ihmisestä kasvatuksen tueksi*. (39) Tällaisen tiedon perusongelma kiteytyy kuitenkin toteamukseen: *Sen totuutta voidaan koetella vain kasvatuskäytännön ja henkilökohtaisen oivalluksen kautta*. (39)

Tämä soveltuu varsin hyvin myös Turusen kirjaan: sen antama tieto lukijalleen ei ole informaattista. Mutta sen antama prosessuaalinen tieto edellyttää *henkilökohtaista oivallusta*. Eli toisin sanoen *uskoa* Turusen perusasettamukseen. Joka ei oivalla teoksen sanomaa, ei voi myöskään ymmärtää sitä. Ymmärtämättömät ovat vailla oivalluskykyä m.o.t.!

Mikä on Turunen tarjoama uusi näkökulma ihmiseen? Uutuus on tietysti suhteellinen käsite, mutta Turunen filosofisena taustana olevia Rudolf Steinerin ajatuksia tuskin on syytä kutsua uusiksi. Ne eivät ole ajallisesti uusia, onhan Steinerin kuolemastakin kulunut jo 64 vuotta. Ja on kyseenalaista, esittikö Steiner *filosofisesti* mitään mielenkiintoista ihmisestä. Mielenkiintoista ihmisestä hänellä toki oli, mutta niiden kritiikitön lämmittely ja muuntelu ei keittoa paranna. On tietysti sympaattista toivoa esimerkiksi seuraavaa: *Ajattelun kautta tapahtuva persoonallisuuden avautuminen, liittyminen, voi myös tulla tärkeäksi lähtökohdaksi uudelle toiminnalle. Tämä teos pyrkii olemaan esimerkki ajattelusta, joka puhuttelee jokaisen omaa kokemusta ihmisenä ja kasvattajana, sekä haluaa antaa ajatuksia näiden kokemusten jäsentämiseksi ja mahdollisesti toiminnan suuntaamiseksi. Parhaimmillaan se ehkä avaa sellaisia aivan uusia kokemuksen alueita tarkasteltavaksi, jotka jokin muunnainen teoretisointi tai ajatuspää-*

¹⁾Teos on muutettu, kehitetty ja laajennettu versio tekijän aikaisemmasta teoksesta Kasvatuksen perusta. Jyväskylän yliopiston filosofian laitoksen julkaisuja 20/1984.

tös on peittänyt näkyivistä. (219)

Turusen teos ei esitä kritiikkiä poikkeavia ajattelutapoja vastaan systemaattisesti, vaan paremmin teoksen sävy on julistava ja suostutteleva: valitse tämä ajattelutapa, hylkää muut ajattelutavat. Turusen tapa esittää asiansa johtaa myös lukijan eriytymättömään tarkasteluun: hyväksy tai hylkää teos *in toto*. Problematisointi, erilaisten vaihtoehtojen eksplikointi ja argumenttien esittäminen teoksesta puuttuu. Turunen olettaa hyvin eriytymättömästi ajastamme erilaisia asioita tyylisiin: *Nykyään kulttuurissamme uskotaan tietoon.* (s. 19) Väite ei sinänsä ole varmaankaan väärä, mutta sen esittäminen ei ole myöskään yllättävää tai kiinnos-

tava. Odottaisi *eriytynyttä* tarkastelua siitä, kuka tai ketkä uskovat tietoon, missä tai miten kyseinen usko ilmenee. Vierastan tapaa, jolla *kulttuurimme(?)* totalisoidaan. Eikö aikamme kulttuurin aivan yhtä oikeutetusti voisi sanoa menettäneen uskonsa tietoon? Verrattessa tilannetta vaikkapa 1600- ja 1700-lukujen oppineiden käsitykseen *jäjjen* kaikkivallasta ja uskosta *valistuksen* mahdollisuuksista ihmisen vapautumisessa. Käsitteäkseni *kulttuurimme* perusongelmana ei ole usko tai uskon puute tietoon, vaan tiedon luonne ja tiedon liittyminen elämän ja kulttuurin muihin osa-alueisiin. Turusen tekstin henki tukee paremminkin tiedon ja tunteen (vir-

heellistä) vastakkaisuutta, vaikka sen tarkoitus on ilmeisen vastakkainen.

Kirjat valitsevat lukijansa — Turusen kirja voi olla ”vastaanottavaiselle” lukijalle antoisa. Turusen tarjoama psykologia on löysää ja filosofiankin kanssa on niin ja näin. Monilta osin en tiedä, miten teksti eroaa lehtikirjoittelusta tai yleisönosastokirjoituksista. Alunperin teksti onkin ollut luennon muodossa ja voi olla että esitettynä se on antanut kuulijoilleen sen mitä he ovat tulleet etsimään. Varsinkin jos luennoitsija on taitava asiansa esittämisessä!

Tällä kertaa kirja taisi valita väärän lukijan.

Pekka Kalli